

3. Dr. Herbach Ferencz őrségéd gyűjtésének eredménye: 400 drb. (80 faj) kővület a déli határhegység krétarétegeiből; 2000 drb. (k. b. 60 faj) kővület a déli határhegység jurarétegeiből; és negyedkori barnaszén növény- és rovar-lenyomatokkal Felekről Fogaras megyében.

4. Végre magam gyűjtése: 120 darab ásvány, kőzet és kővület Kolozsvár környékéről és az egyesült Szamos vidékéről.

Ide csatolva bátor vagyok az orosztály őrségédének dr. Herbach Ferencz úrnak külön jelentését is felolvasni.

Dr. Koch Antal,

ny. r. tan., mint az ásvány- és földtani osztály öve.

Mélyen tisztelt közgyűlés!

A budapesti országos kiállításra az erdélyi-romániai határhegységből egy 298 számból álló átnézetes föld- és őslénytani gyűjteményt állítottam volt össze.

Az erdélyi szirtmészáló kővült faunáját 200 darabban és 80 fajban, behatóan áttanulmányozva, szépen kikészítve 2 szekrénybe kiállítam. A leírás 21 tábla rajzokkal a m. kir. földtani intézet évkönyvében tétetett közzé.

A Zsily völgyének fossil flóráját^{*)}, 62 szám alatt, egy szekrényben kiállítam.

A déli Kárpátok Krétarétegeiből gyűjtés által több mint 200 számban 80 fajt sikerült behoznom; ezekről említést tettem már az Orv. term. tud. Értesítőben is, de az egész anyagot most állítom össze egy ábrákkal ellátott értekezéssel.

Azonkívül a déli határhegység jurarétegeiben is gyűjtést eszközölvén, több mint 1000 darabban 60 kővület fajt sikerült szereznem. Ezeket is kipraeparáltam és meghatároztam már; leírásuk ez év folyamában kerül sajtó alá.

Fogaras megyei Felek vidékén egy az interglaciál korból származó diluvialis szénből, mely tele van növényi és állati maradványokkal, gyűjték az erdélyi muzeum számára.

A muzeumnak szűk helyiségei — sajnos — nem engedik még a legtanulságosabb tárgyaknak kiállítását sem; a miért is az összes újabb gyűjteményi anyagot fiókokban kell elhelyeznem. Ha ezen égető szükségén segítve nem lesz, akkor a muzeum minden további fejlődése meg van gátolva, mert a nagy fáradsággal, tudománnyal és költséggel összegyűjtött természettudományi tárgyak a fiókok hozzáférhetlen katakombáiban lesznek eltemetve.

Dr. Herbach Ferencz,

az ásv. földt. oszt. őrségéde.

Jegyzőkönyvi kivonatok a tartott szakülésekről.

c) 1886, ápril 9-én Dr. Abt Antal elnöklete alatt a tudomány-egyetem természettani intézetében megtartott természettudományi szakülésen 4 szerző értekezett:

1. Dr. Herbach Ferencz a Terebratula globata Sow-t mutatja be a bucseesi oxfordienből. Egy egész sorozatot állított össze a Terebratulákából, melyek

^{*)} Ezeknek pontos meghatározását Dr. Staub Móricz tanár úrnak köszönhetjük, ki erre vonatkozó tanulmányait közzé fogja tenni. Méltányosnak tartom ezt a helyen is kiemelni.

Dr. Koch A.

egy folytonos átmenetet képeznek s csak két alak különböztethető meg, a Terebratula globata Sow és a Terebratula Phillipsi Morris. Bemutat továbbá egy szépen kipreparált Cosmoceras Parkinsoni Sow-t a felső barnajurából és Pholadomia Murchisoni Sow-t, mely utóbbi épűgy, mint a Terebratula, roppant nagy mennyiségben fordul elő.

2. Dr. Entz Géza az erdélyi sóstavakban élő Artemiákról értekezik, bemutatván az erd. muz. állattani gyűjteményében levő példányokat. (L. egész terjedelmében a jelen füzetben).

3. Dr. Koch Antal a Magyarország új átnézetes földtani térképéhez használandó szinkulcsot mutatja be és ismerteti (L. Orv.-természettud. Ért. Term. szak. 1886. XI. évf. I. füz. 96—98 l.).

4. Schwab Frigyes közli azon észleleti adatait, melyeket Mira o Ceti csillag tényerejére és színére vonatkozólag 1885- és 1886-ban tett. (L. a jelen füzetben).

d) 1886. május 14-én a tudomány-egyetem természettani intézetében megtartott természettudományi szakülésen 4 előadó értekezett:

1. Réthy Mór Fodor László „A körkonoid sikmetszetei“ című dolgozatát mutatja be és ajánlja az Értesítőben való kinyomatására (L. jelen füzetben).

2. Dr. Pachinger Alajos tanár készítmények kíséretében és rajzokkal illusztrálva bemutat egy sporozoont, melynek előfordulását a lóvesében ez évi márczius hóban három egymásutáni esetben konstataálta. Ez azonban az értekező szerint nem azonos a Fleisch által Bernben a lónak bélepitheljében egyetlen egyszer talált és nagyon is határozatlan jellegű Globidium Leuckartival, hanem az egér és patkánynek bélepitheljében igen gyakori Eimeria falciformissal. Praktikus tekintetben tehát szintén figyelemre méltó adat. Az értekező azonban még egy sporozoont észlelt a macskának bélesatornájában, melynek előfordulását nem sokára egy kutyának veséjében is megállapította. De a szóban lévő Sporozoont nem egyezik meg sem az isospor Coccidium Rivoltá-val, mely szintén a macskabélben észleltetett, sem az oligospor Coccidium perforans-sal, mely Leuckart szerint a kutya és macska beléből az emberi májba vándorolna. A kérdéses élőski a monospor Coccidiumokhoz tartozik ugyan, négy sarlóalaku csira lép föl benne, de a tritonok bélepitheljében előforduló Orthosporától is eltér, mind a teljesen kifejlett Coccidiumok, mind a négy sarlós csira alakja és nagysága által. Ezen tények tehát arra mutatnak, hogy itt egy új monospor sporozoonnal van dolgunk, melynek elnevezését az értekező mindazonáltal a macska- és kutyában többször észlelt és állítólagos Coccidium perforansra vonatkozó elégtelen adatok miatt függőben hagyja. Dr. Pachinger Alajos végre áttér a Gaul-féle cytozoáknak vagy a Lankester-féle Drepanidium ranarum érdekes történetére, melynek tömeges föllépését az értekező a kolozsvári békák vérsajtjeiben is, de főképen a szemben, tapasztalta. Ennek előre bocsátása után bemutatja ama dudorodásokat, melyeket a Rana esc.-nál többször de mindig csak a vékony bél kezdetén, közvetlenül a gyomor mögött, észlelt és melyek nem egyebek, mint coccidiusosomók. Primaer előfordulása és végleges fejlődésű coccidiumok a békából eddig nem ismeretesek és ilyenek előfordulásának megállapítása a szaktudósok desideriumai közé tartozik. Lieberkühn 1854-ben a

béka veséjében csak pseudonavicellákat s ilyenekkel telt cystákat talált, melyeket Bütschli után semmiképen nem tarthatni coccidiumoknak; 0.67 mm. nagy átmérővel bírnak, tehát egész óriások; ilyen cystákat az értekező is talált a coccidiumcsomók szövetében. Eimer a békának bélepithelájában észlelt szintén egy Sporozoont, melyet ő azonban a monospor coccidiumokhoz számít s az említett Eimeria falciformissal azonosít. Dr. Pachinger Alajos tanár rajzokban bemutatja s ismerteti az említett csomókban millió számra előforduló sporozoon alakját, nagyságát, ezeknek változását, a tartalom alakulását stb. és ezen adatok alapján azt a polyspor coccidiumok közé sorolja, mint új genust s új speciest és pedig minden kétértelműség kizárása okáért „Alolybdis Entzii“ név alatt.

3. Dr. Pfeiffer Péter bemutat és leír egy általa szerkesztett új higanyos voltamétert, melyben a villamáram által fejlesztett durranó gáz térfogata az általa kiszorított higany mennyiség súlyából határozatik meg. (L. a jelen füzetben.)

4. Schwab Frigyes közli megfigyeléseit, melyeket a γ Orionis mellett lévő új csillag fényerejére és színére vonatkozólag december közepétől május elejéig tett. (L. a jelen füzetben).

Az idei országos földtani fölvételek.

Az ország részletes földtani fölvétele az idén két osztályban történik. Az első osztály, mely Szolnok-Doboka, Bihar, Arad, Kolos, Torda-Aranyos és Temes megyék területén dolgozik, Dr. Hofmann Károly főgeológus vezetésével áll, kihez Dr. Pethő Gyula osztály-geológus, továbbá Dr. Koch Antal kolozsvári egyetemi tanár és Lóczy Lajos műegyetemi tanár csatlakoznak. A második osztályt az idén csupán T. Róth Lajos főgeológus képviseli, minthogy az ide tartozó dr. Schafarzik Ferencz a f. évi fölvételek helyett a Ministerium engedélyével Déchy Mórral a Kaukasusba teendő tudományos expedícióban vesz részt. Róth főgeológus Krassó-Szörény megye területén folytatja mult évi fölvételeit. Boeckh János, az intézet igazgatója folytatja Krassó-Szörénymegyében megkezdett régibb fölvételeit. Gezell Sándor bányafőgeológus Körmöcbánya vidékén folytatja mult évben megkezdett tanulmányait. Végre Semsey Andor, a földtani intézet áldozatkész pártfogója és önkényes geológja, az idén is, miként már több éven keresztül, szintén részt fog venni az országos fölvételekben.

